

Duitse coalitie gaat van conflict naar conflict

[Achtergrond](#) - 24 april 2023 - Auteur: Marja Verburg

Met veel enthousiasme ging de regering van kanselier Olaf Scholz eind 2021 van start. Na 16 jaar Merkel zouden de SPD, de Groenen en de FDP voor de broodnodige hervormingen zorgen, zoals een beter klimaatbeleid, eerlijkere uitkeringen en meer aandacht voor mensenrechten in de relaties met China en Rusland. Maar anderhalf jaar later liggen meerdere ministers met elkaar overhoop. De coalitiepartijen hadden onlangs drie dagen van overleg nodig om tot compromissen te komen. Maar daarmee lijkt de kou nog niet uit de lucht.

Een groep moegediscussieerde Duitse ministers landde voor een [Nederlands-Duits regeringsoverleg](#) op 27 maart in Rotterdam. Daar wachtte een goed geluimde minister-president Mark Rutte hen op. Nee, hij had inderdaad niet geslapen, zei Scholz desgevraagd, maar het bezoek aan Nederland was een welkome onderbreking van het crisisberaad in Berlijn. De Duitse ministers waren een dag eerder bij elkaar gekomen om hun belangrijkste conflicten uit de weg te ruimen, maar hadden de [hele nacht doorvergaderd](#) en waren er toen ze naar Nederland vertrokken nog steeds niet uit.

Terug in Berlijn onderhandelden ze nog twee dagen door, tot ze woensdag 29 maart met een [compromis](#) naar buiten kwamen. Wat de ploeg van Scholz moet worden nagegeven: er wordt weinig gelect. Dat was al zo bij de [coalitieonderhandelingen in 2021](#) en dat was ook zo bij dit marathonoverleg.

Al vanaf het begin was duidelijk dat de ideologische verschillen tussen de sociaal-democratische SPD en Groenen enerzijds en de liberale FDP anderzijds de coalitie parten zouden spelen. Al waren ze aan het begin vol goede moed dat ze daar wel uit zouden komen. Maar het lijkt er nu toch niet op dat de bondsregering vol frisse moed weer verder kan.

Vaag geformuleerd

De grootste strijdpunten zijn de *Kindergrundsicherung*, extra geld voor kinderen in armoede, en het klimaatbeleid. Vooral de Groenen en de liberale FDP liggen over

deze thema's steeds weer overhoop. De kritiek op SPD-kanselier Scholz is dat hij zich te veel op de vlakte houdt: "[Zijn zwijgen klinkt dreunend luid](#)", verweet een maatschappelijke organisatie Scholz in de strijd om de *Kindergrundsicherung*. In Duitse media voorspellen analisten snel nieuwe conflicten: de compromissen van eind maart zijn deels zo vaag geformuleerd, dat iedereen erin kan lezen wat hij wil. Als de plannen moeten worden uitgevoerd, kun je wachten op nieuwe ruzies.

De kritiek op SPD-kanselier Scholz is dat hij zich te veel op de vlakte houdt

Een van de compromissen die de regeringspartijen eind maart sloten, is dat de Duitse klimaatwet op een aantal punten wordt aangepast - dit tot grote woede van Duitse milieuorganisaties. De regering heeft voor alle sectoren bepaald hoeveel die hun CO2-uitstoot moeten reduceren. Sommige sectoren, zoals verkeer, halen die doelen niet en dat mag nu door andere sectoren worden gecompenseerd. Dat was vooral een wens van de FDP. Wel blijft overeind dat Duitsland in 2045 klimaatneutraal moet zijn.

De aanleg van windmolens moet makkelijker worden en hetzelfde geldt voor de aanleg van bepaalde snelwegen. Dat laatste was een groot strijdpunt tussen de Groenen en FDP. De Groenen hebben uitonderhandeld dat de ruimte naast de nieuwe snelwegen wordt gebruikt voor zonne- en windenergie, dat er extra wordt geïnvesteerd in het spoor en dat de tolheffing voor vrachtwagens wordt uitgebreid. Voor elektrische auto's moeten snel meer laadpalen komen.

Olie- en gasverwarmingen

Een ander conflict ging over de vervanging van milieuvervuilende olie- en gasverwarmingen, die er in Duitsland nog veel zijn. Vanaf 2024 mogen alleen nog verwarmingen worden ingebouwd die voor 65 procent duurzame energie gebruiken. Over dit plan van minister Robert Habeck (Groenen) van Economische Zaken en Klimaatbescherming is de [bondsregering het vorige week uiteindelijk eens geworden](#), maar pas na een paar harde aanvaringen tussen Habeck en FDP-minister van Financiën Christian Lindner. De FDP vreesde dat Habecks plan veel huiseigenaren financieel te zwaar zou belasten en dat de bouwkosten zouden stijgen. Nu komen er soepelere overgangstermijnen en extra geld voor huiseigenaren die hun oude systeem vervangen.

Lindner moet in juni met een ontwerpbegroting komen, de onderhandelingen daarover zullen nog voor veel extra conflicten zorgen

Lindner wil dit jaar geen overheidstekort. Er komt extra geld bij de begroting,

onder meer door middelen uit het Klimaat- en Transitiefonds te gebruiken, via de tolheffing voor vrachtwagens en door inkomsten uit emissiehandel, hebben de partijen eind maart afgesproken. Dat neemt niet weg dat Lindner en Groenenminister van Gezinszaken Lisa Paus nog steeds [met elkaar in de clinch](#) liggen over de *Kindergrundsicherung*. Paus zegt 12 miljard extra nodig te hebben. Lindner zegt dat hij dat niet heeft.

Normaal gesproken krijgen de Duitse ministeries in het voorjaar van de minister van Financiën de kaders waarbinnen ze hun eigen begroting kunnen opstellen - juist om de begrotingsonderhandelingen soepel te laten verlopen. Dat heeft Lindner dit jaar niet gedaan, omdat hij, zo schrijven Duitse media, [in tijdnood](#) was gekomen. Daardoor komen de vakministers nu met begrotingen die veel duurder uitvallen. Lindner moet in juni een ontwerpbegroting af hebben, de onderhandelingen daarover zullen de komende weken nog voor veel extra conflicten zorgen. Ook is het risico nu groter dat de overheidsbegroting wordt overschreden - iets wat Lindner pertinent wil voorkomen.

Machtwoord

Het helpt ook niet dat een aantal prominente kabinetsleden lijnrecht tegenover elkaar staat, zoals Habeck en Lindner bij het klimaatbeleid en wat dat mag kosten. Ook over de [sluiting van de kerncentrales](#) - een besluit dat in 2011 mede door de FDP is genomen - lagen ze met elkaar overhoop. De FDP wilde de centrales gezien de energiecrisis toch langer openhouden, Habeck was daar faliekant tegen. Uiteindelijk moest [Scholz een machtwoord](#) spreken en bleven de centrales vier maanden langer aan het net, om op 15 april definitief te sluiten.

Baerbock zette Scholz tot zijn ongenoegen onder druk bij de wapenleveranties aan Oekraïne

Scholz zelf lag de afgelopen maanden meermaals in de clinch met Groenenminister van Buitenlandse Zaken Annalena Baerbock. Zo zette zij hem tot zijn ongenoegen onder druk bij de [wapenleveranties aan Oekraïne](#), waarin hij uiterst voorzichtig te werk ging en zij meer tempo wilde. Toen [Scholz in november naar China](#) ging, gaf zij hem openlijk de opdracht China er op te wijzen dat de Duits-Chinese samenwerking is gebaseerd op eerlijke concurrentie, mensenrechten en erkenning van het internationaal recht. Ook daar zat hij niet op te wachten. Zelf sprak Baerbock tijdens [haar eigen bezoek aan China](#) eerder deze maand duidelijke taal, over de Chinese steun aan Rusland, over de kwestie-Taiwan en over de mensenrechtensituatie in China. Scholz slaat een veel mildere toon aan.

De SPD, de Groenen en de FDP begonnen hun coalitie in 2021 met het voornemen minstens acht jaar samen te regeren. In de [peilingen](#) hebben ze al enige tijd geen

meerderheid meer. Duitse media vergeleken Lindner en Habeck al eens met ruziënde kleuters, vinden de strijd van de regeringspartijen om de *Kindergrundsicherung* "[een bewijs van hun sociaal-politieke mislukking](#)", roepen Scholz op zich meer te laten gelden en verwachten snel weer nieuwe strijd. Als SPD, Groenen en FDP nog een tijd met elkaar door willen, moet er snel iets veranderen.

Deze analyse schreef redacteur Marja Verburg voor [De Hofvijver](#) (24-4-2023), het digitale magazine van het Montesquieu Instituut

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/55034/duitse-coalitie-gaat-van-conflict-naar-conflict>